

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАТЬ

5. Кичук Н.В. *От творчества учителя к творчеству ученика* / Кичук Н.В. – Измаил: Измайльскій пед. ин-т, 1992. – 96 с.

6. Пагула М.В. *Активізація навчально-пізнавальної та творчої діяльності школярів на уроках трудового навчання: постановка проблеми* / М.В. Пагула // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова / Укл. П.В. Дмитренко, Л.Л. Макаренко. – Випуск LXII (62). – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. – 284 с. – С. 157 – 164.

7. *Психология. Словарь* [под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского]. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.

8. Рубинштейн С.Л. *Основы общей психологии* / Рубинштейн С.Л. СПб.: Питер, 2002. – 720 с.

9. Савка Л. *Особенности подготовки будущих учителей обслуживающей работы до проведения занятий з української народної вишивки* / Л. Савка // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 18. – Херсон: Айлант, 2000. – С. 132 – 134.

10. Савка Л. *Регіональні особливості української вишивки* / Л. Савка // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2001. – №3. – С. 49 – 52; № 4. – С. 25 – 28.

11. Терещук А. *Методи творчої діяльності на уроках трудового навчання* / А. Терещук // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2006. – №1. – С. 19 – 23.

12. *Філософський словник*. / [за ред. члена-кореспондента АН УРСР В.І. Шинкарука]. – К.: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1973. – 599 с.

Стаття надійшла до редакції 26.02.2016

УДК 378.4:504

Валентина Самілик, аспірант Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАТЬ

У контексті парадигми сталого розвитку розглядаються теоретичні й практичні аспекти проблеми формування готовності майбутніх учителів біології до збереження біорізноманіття, до інноваційної діяльності; інтеграції знань; проаналізовано зміст понять “готовність”, “збереження біорізноманіття”.

Ключові слова: професійна підготовка, вчитель біології, збереження біорізноманіття, інтеграція знань, екологічна свідомість, сталий розвиток.

Табл. 1. Літ. 25.

Валентина Самылык, аспирант Глуховского национального педагогического университета имени Александра Довженко

ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ К СОХРАНЕНИЮ БИОРАЗНООБРАЗИЯ НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАЦИИ ЗНАНИЙ

В контексте парадигмы устойчивого развития рассматриваются теоретические и практические аспекты проблемы формирования готовности будущих учителей биологии к сохранению биоразнообразия, к инновационной деятельности, интеграции знаний; проанализировано содержание понятий “готовность”, “сохранение биоразнообразия”.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, учитель биологии, сохранение биоразнообразия, интеграция знаний, экологическое сознание, устойчивое развитие.

Valentyna Samilyk, Postgraduate Student of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

THE FORMATION OF READINESS OF FUTURE TEACHERS TO THE CONSERVATION OF BIODIVERSITY BASED ON THE INTEGRATION OF KNOWLEDGE

This article deals with the problem of implementation of the sustainable development strategy in the professional activity, the formation of readiness of future teachers to the conservation of biodiversity, the innovative activities and integration of knowledge. It exposes the base concepts “readiness”, “conservation of biodiversity”.

Keywords: training, readiness, biodiversity, knowledge integration, biology teacher, ecological consciousness, sustainable development.

Постановка проблеми. Виважений підхід до процесу професійної підготовки майбутніх учителів стає однією із важливих умов реалізації засад концепції

сталого розвитку. В контексті нашого дослідження актуалізується проблема формування особистості учителя біології із сучасним рівнем екологічної свідомості та відповідальності. Базою

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАТЬ

для цього має стати система наукових знань про процеси й результати взаємодії людини, суспільства і природи; усвідомлення самоцінності природи як основи життя; готовність до природоохоронної діяльності шляхом збереження біотичного й ландшафтного різноманіття. Одне із завдань екологічної освіти полягає в тому, щоб формувати в майбутніх учителів знання, уміння та навички мислити глобально, а діяти локально з почуттям екологічної відповідальності.

Актуальність збереження біотичного різноманіття підтверджена міжнародними й державними документами, серед яких: Порядок денний на XXI століття (Ріо-де-Жанейро, 1992), Конвенція про біорізноманіття, рішення Всесвітнього саміту зі сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002), Концепція екологічної освіти України (2002). Про це свідчать також матеріали й резолюції Всесвітньої конференції ЮНЕСКО по освіті в інтересах сталого розвитку (2009, Бонн), п'яти Всеукраїнських з'їздів екологів (з 2006 по 2015 рр., Вінниця), різноманітних науково-практичних конференцій, присвячених природничій освіті і вихованню [2; 5; 7; 8; 14; 18].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх учителів біології та екології за останні десятиліття набуває свого розвитку у працях вітчизняних науковців. Серед них наукові й методичні напрацювання Л. Білик, В. Боголобова, В. Вербицького, О. Захлебного, І. Зверева, О. Колонькової, В. Крисаченка, Л. Лук'янової, О. Маменшиної, В. Онопрієнко, О. Плахотник, С. Рудишина, С. Совгіри, І. Суравегіної, Ю. Швалби, С. Шмалей та ін. [2; 9; 11 – 13; 19; 21 – 25].

У контексті концепції сталого розвитку (*sustainable development*) доцільно актуалізувати ідеї видатних природознавців і мислителів В. Вернадського, М. Реймерса, творчо реалізовувати сформульовані ними екологічні закономірності і правила [4; 19]. Зокрема, С. Рудишин підкреслює: “Суспільство сталого розвитку не руйнує свою природну основу – біогеоценози біосфери, і забезпечує виживання і перманентний розвиток цивілізації за рахунок соціо-еколого-економічної рівноваги. Сьогодні немає альтернативи сталому розвитку у світі, а освіта і просвіта є незамінними засобами його впровадження в суспільство” [21].

Оскільки подібне створює подібне, то вважаємо, – лише особистість, яка є носієм екоцентричних цінностей, спроможна виховати у відповідному дусі молодше покоління. Підтримуємо думку С. Совгіри та Г. Гончаренко: “... підготовки майбутніх учителів до екологічного

виховання учнів на високому рівні, розуміння ними екологічних проблем передбачає виконання ряду завдань, які спрямовані на розвиток у студентів адекватних екологічних уявлень; формування гуманного ставлення до природи; освоєння екологічно безпечних технологій природокористування; необхідним є доцільний вибір організаційних форм навчання та активних методів підготовки майбутніх учителів” [25].

Мета статті: розкриття особливостей формування готовності майбутніх учителів біології до збереження біорізноманіття.

Будемо дотримуватися певного категоріального апарату. *Професійна підготовка* – це сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, що забезпечують ефективну роботу у професійній діяльності [15].

Щодо розуміння поняття “готовність”, словник української мови пояснює його як “стан готового, підготовленість до чого-небудь; бажання зробити що-небудь; схильність до чого-небудь або виявлення бажання зробити що-небудь” [24]. “Готовність” як властивості “готового”, тобто такого, який “зробив необхідне приготування, підготувався до чого-небудь”, “уже склався, набув досвіду, досяг високої майстерності” [3].

У працях видатного психолога С. Рубінштейна центральною лінією є функціональний підхід до розгляду зазначеного психічного стану, який розглядає характеризує як підготовленість особистості до праці, професійної діяльності [20].

Уваги заслуговують також погляди М. Дьяченка [6], В. Крутецького [10], Л. Кандибовича [6], А. Пуні [17], які вбачають готовність у формуванні, розвитку і вдосконаленні психічних процесів, станів, якостей особистості, що є базовими для успішного виконання діяльності. Зокрема, М. Дьяченко і Л. Кандибович зазначають, що до складу готовності входять переконання, погляди, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, уміння, навички, налаштування на певну поведінку [6].

Готовність особистості до професійної діяльності К. Платонов розглядає як прагнення, усвідомлену потребу брати участь у трудовій діяльності; готовність до певної праці, результатом спеціального навчання, виховання й соціальної зрілості особистості, внутрішньої мобілізації [16].

Отже, *готовність* – це динамічна інтеграційна система, яку утворюють когнітивний, мотиваційний, практичний та рефлексивний компоненти.

Термін “зберігати”, згідно з тлумаченням Словника української мови, означає “не давати витратитися, зберігати цілим; тримати в доброму

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАНЬ

стані що-небудь, оберігаючи від псування, руйнування” [24, 158]. Логічним є висновок, що збереження біорізноманіття – це підтримка в належному стані екосистем різного рівня, дії спрямовані на раціональне використання, відновлення, примноження, охорону об’єктів природи. За визначенням Всесвітнього фонду дикої природи біорізноманіття прийнято вважати як різноманіття форм життя на Землі, мільйонів видів рослин, грибів, тварин, мікроорганізмів з їх наборами генів і складних екосистем, які й утворюють живу природу.

Погоджуємося з науковцями, котрі розділяють думку Global Biodiversity Assessment (1995): “біологічне різноманіття має розглядатися як сукупність варіабельності (різноманітності й мінливості) всіх існуючих організмів і систем, для яких вони є невід’ємною частиною, що включає усі можливі їх різновиди та варіації між собою, серед систем і організмів на біорегіональному, ландшафтному, екосистемному й біотопічному рівнях, на органічних рівнях аж до видів, популяцій і генів. Воно включає в себе також всю сукупність структурних та функціональних взаємовідносин всередині й між цими різними організаційними рівнями й організаціями, джерелами їх походження, включаючи результати людського впливу та еволюції в просторі та часі” [1].

Серед чинників, що згубно діють на біоту, науковці визначають руйнування середовищ існування, нераціональну вирубку лісів, незаконне мисливство, рибальство, забруднення територій, накопичення токсичних відходів, інвазії та *інтродукції видів-чужинців*, зростання споживацьких потреб та ін. [14; 18; 19; 22].

Формування готовності майбутніх учителів до збереження біорізноманіття за своєю суттю є багатофакторним процесом. Підтвердження цієї думки знаходимо в працях О. Мамешіної та В. Онопрієнка, які зауважують на важливість використання об’єктів природи в освітньому процесі [11; 12; 13]. Саме тому, в практиці власної освітньої діяльності активно використовуємо матеріали *музейних аудиторій*. Навчальні музейні аудиторії дозволяють наочно підкріплювати та активізувати сприймання студентами матеріалу. “Занурення” в початкове середовище шляхом відтворення природних умов активізує пізнавальну діяльність, розширює теоретичну базу знань, практичне їх використання для збереження біорізноманіття.

Теорія та педагогічна практика свідчать, – інформація запам’ятовується краще, якщо відбувається активізація візуально-пізнавальної

пам’яті. Формування адекватного уявлення про об’єкти природи є ефективнішим за умови використання натуральних об’єктів – опудал, колекцій, гербаріїв, кімнатних рослин. Наш музейний арсенал складається з 614 експонатів, серед них: 25 – одноклітинних, 8 – кишковопорожнинних, 12 – червів, 55 – моллюск, 12 – членистоногих, 16 – хеліцерових, 6 – трахейнодишних, 291 – комах, 9 – звірів, 105 – птахів.

Крім того, на території Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка знаходиться природно-заповідний фонд “Екзотичні дерева”, що має наукове, виховне та пізнавальне значення. На ділянці зосереджені рослини, занесені до Червоної книги України: *ліщина ведмежа (Corylus colurna L.)*, гінкго дволопатева (*Ginkgo biloba*), катальпа дивна (*Catalpa speciosa*), сосна сибірська (*Pinus sibirica*), тис ягідний (*Taxus baccata L.*), бархат амурський (*Phellodendron amurense*), ялівець козацький (*Juniperus sabina L.*). Зокрема, розглядаючи філогенез рослинного світу, студенти мають можливість спостерігати за реліктовою рослиною, представником Червоної книги світу – гінкго дволопатева.

Педагогічна практика достеменно засвідчила, – безпосередня взаємодія студентів /учнів з об’єктами природи, позитивно впливає на відпрацювання практичних навичок, дозволяє ефективно інтеріоризувати знання. Таким чином, інтеграція знань про збереження біорізноманіття в зміст польових практик (див. табл. 1) є необхідною.

Формування когнітивного компоненту готовності до збереження біорізноманіття пропонуємо реалізовувати у процесі вивчення фахових дисциплін, зокрема загальної екології. Ефективним у формуванні понять з аут-, дем- та синекології є поєднання теоретичного матеріалу із розв’язанням задач дослідницького змісту, а також міні-експерименти. Виокремлюємо задачі на практичне застосування теоретичного матеріалу (правил, законів, закономірностей, формул тощо); на застосування знань, умінь і навичок у типових ситуаціях; тренування умінь і навичок у нестандартних ситуаціях, де студент може виявити свої аналітико-синтетичні здібності, креативність. Приклади задач:

1. Серед трав’янистих рослин лісу спочатку переважала кислиця, конвалія травнева. Їх витіснила чорниця. Потім з’явилися мохи. Назвіть одним словом цей екологічний процес. Висловіть свої припущення щодо подальшої долі лісу.
Відповідь: це процес сукцесії, тобто послідовної

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ
ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАТЬ**

Таблиця 1.

Інтеграція знань про збереження біорізноманіття в процес проходження польових практик

Найменування практики	Інтегративний блок
Польова практика з загальної екології	Програма охорони та відтворення окремих видів. Порушення природних зв'язків у біоценозах. Методи збереження біорізноманіття.
Польова практика з ботаніки	Видова та біоіндикаційна цінність біорізноманіття. Вразливість видів. Червонокнижні види рослин міста та району. Природно-заповідні території регіону.
Польова практика з геології	Біорізноманіття минулих геологічних епох.
Польова практика з зоології	Червонокнижні види тварин міста та району. Фактори загрози біорізноманіттю (на прикладі місця проходження практики). Природно-заповідні території регіону.
Польова практика з ґрунтознавства	Структурно-функціональний взаємозв'язок ґрунтового покриву із ландшафтним і біотичним різноманіттям.
Польова практика з фізіології людини і тварин	Рекреаційна, оздоровча та естетична цінність біорізноманіття.
Польова практика з основ сільського господарства	Зменшення біорізноманіття сільськогосподарських рослин і тварин: причини і наслідки.
Польова практика з генетики	Сутність і особливості генетичної різноманітності біоти.

зміни біоценозів. Подальша доля цього лісу – заболочування.

2. Встановлено, що чистота північних озер значною мірою залежить від комарів. Як Ви можете пояснити цей факт? *Відповідь:* личинки комарів розвиваються у воді і є санітарами водойми, фільтруючи воду.

3. У Норвегії вирішили збільшити кількість цінних промислових птахів – білих куріпок. Для цього у районах їх гніздування знищили майже всіх хижаків, що нападали на куріпок. У перші роки чисельність птахів зросла, а згодом стала знижуватися і куріпки майже зникли. Поясніть наведені факти. *Відповідь:* зниження тиску хижаків спершу призвело до різкого зростання чисельності куріпок. Подальше зменшення чисельності птахів пов'язане з нестачею корму та поширенням хвороб (хижаки перш за все нападають на ослаблених тварин).

4. Після дощу часто можна спостерігати масовий вихід дощових черв'яків на поверхню ґрунту. Якою є причина цього явища? *Відповідь:* нестача кисню у надмірно зволоженому ґрунті. Кільчасті черви дихають крізь шкіру (шляхом дифузії).

5. До яких наслідків могло б призвести раптове повне знищення: а) комах; б) всіх організмів, крім вищих рослин? *Відповідь:* а) порушилися б усі ланцюги живлення, що склалися в процесі тривалої еволюції. Зникли б усі комахоїдні птахи, звірі; б) серед рослин залишилися б лише вітрозапильні. Зрештою, загине все живе через порушення колообігу речовин, енергії та інформації.

6. Залишки пральних порошоків, різноманітних мийних засобів, косметичних препаратів потрапляють зі стоками в природні води. Чому це небезпечно? *Відповідь:* поверхнево активні речовини як складові миючих засобів викликають спливання, погіршують органолептичні властивості води, порушують процеси кисневого обміну, токсично діють на водну фауну, погіршують процеси біологічного окиснення органічних речовин, перешкоджають біологічному очищенню стічних вод [23].

Питання походження, еволюції та систематика біоти є одним з важливих аспектів формування готовності майбутніх учителів біології до збереження біорізноманіття. Це актуалізує необхідність вивчення студентами-біологами навчальної дисципліни “Основи філогенії рослин і тварин”, в яку включено теми: розвиток життя на Землі, основні причини зникнення біорізноманіття в історії розвитку органічного світу, біорізноманіття минулих геологічних епох, форми філогенезу, основні напрямки еволюції філогенетичних груп, філогенез рослинного світу, філогенез тваринного світу, філогенез органів та їх систем, філогенія рослин і тварин та біологічна систематика.

Крім того, вагомою складовою формування готовності майбутніх учителів біології до збереження біорізноманіття є організація студентських наукових гуртків, серед яких: “Фундаменталізація професійної підготовки студентів-біологів педагогічного університету”, “Інноваційні підходи у викладанні біології у

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАТЬ

сучасній школі”, “Еко+. Екологія та збереження біорізноманіття”, “Екокультура”, “Природознавці”. Наукові гуртки й проблемні групи сприяють розвитку дослідницько-пошукових здібностей особистості, дозволяють налагодити ефективну співпрацю з викладачем, науковими товариствами. Робота в рамках плану гуртка дисциплінує, підвищує рівень відповідальності, розвитку вольових якостей, самоосвітніх, комунікативних, менеджерських навичок.

Висновки й перспективи подальших розвідок. Сьогодні немає альтернативи концепції сталому розвитку, а природнича освіта є незамінним засобом її впровадження в суспільство. Формування в майбутніх учителів біології готовності до збереження біорізноманіття є комплексним послідовним процесом, що інтегрується в предмети циклів фундаментальної, природничо-наукової, професійної та практичної підготовки. Зокрема, в курси “Геологія з основами палеонтології та ґрунтознавство”, “Загальна екологія, радіобіологія та екосистемологія”, “Біогеографія та охорона природи”, “Історія біології”, “Ботаніка та мікологія”, “Зоологія”, “Генетика з основами селекції, біотехнологія та генна інженерія”, “Еволюційне вчення”, “Основи філогенії рослин і тварин”, “Основи сільського господарства”, “Екологія рослин, тварин і людини”, “Мікробіологія з основами вірусології та імунології”. Удосконаленню практичного компоненту готовності сприяють також навчально-польові практики.

До перспективних напрямів наукових пошуків цієї проблеми відносимо: розробку практично орієнтованого курсу для студентів біологів педагогічних університетів; комп’ютеризація навчального процесу; підготовка навчально-методичної літератури нового покоління.

1. *Биоразнообразие Дальневосточного экорегионального комплекса: монография / В.Н. Бочарников, А.Б. Мартыненко [та ін.] / Под ред. акад. РАН П.Г. Горового. – Владивосток, 2004. – С. 9.*

2. *Боголюбов В.М. Місце освіти для сталого розвитку в концепціях і стратегіях переходу до сталого розвитку / Боголюбов В.М. // Матеріали Всеукр. наук. – практи. конф. з міжнародною участю [“Стратегії розвитку екологічної освіти у XXI столітті”] (м. Миколаїв, 27 – 28 березня 2014 року) / Чорноморський державний університет імені Петра Могили]. – Миколаїв: ФОП Швець, 2014. – С. 20 – 26.*

3. *Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. – С. 257.*

4. *Вернадский В.И. Биосфераиоосфера / В.И. Вернадский. – М.: Айрис-пресс, 2004. – С. 576.*

5. *Всемирная конференция ЮНЕСКО по образованию в интересах устойчивого развития (Четыре цели) (Бонн, 32 марта – 2 апреля 2009). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.esd-world-conferens-2009.org/ru/o-vsemirnoy-konferencii-po-obrazovaniju-v-interesakh-ustoichivogo-razvitija-esd/celi.html>.*

6. *Дьяченко М.И. Психология высшей школы: [уч. пос. для вузов: 2-е изд. перераб. и доп.] / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. – Минск: Изд-во БГУ, 1981 – С. 335 – 337.*

7. *Конвенція про біологічне різноманіття: [відп. ред. К.І. Гарадашук]. – К.: Стилос, 1997. – 154 с.*

8. *Концепція екологічної освіти України // Директор школи. – квітень 2002. – № 16. – 48 с.*

9. *Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика / В.С. Крисаченко. – К.: Заповіт, 1996. – С. 14 – 15*

10. *Крутецкий В.А. Психология: Учеб. для учащихся пед. уч-щ. / В.А. Крутецкий. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1986. – 336 с.*

11. *Мамешина О.С. Сучасні проблеми екологічної освіти // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2002. – Вип. 4. – С. 34 – 44.*

12. *Мамешина О.С. Формування екологічної свідомості сучасних школярів засобами візуальних мистецтв // Педагогічний процес: теорія і практика: Збірник наукових праць. – К.: ЕКМО. – 2003. – №2. – С. 25 – 35.*

13. *Онопrienko В. Виховання екологічних цінностей засобами навчального процесу / Володимир Онопрієнко // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 10. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: збірник наукових праць. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, 2010. – С. 118 – 126.*

14. *Оцінка стану виконання підсумкових документів Всесвітнього саміту зі сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002) / [Руденко Л.Г., Білявський Г.О., Горленко І.О. та ін.]. – К.: Академперіодика, 2004. – 208 с.*

15. *Педагогическая энциклопедия. Главн. редактор Н.А. Каиров. – Т. 3. – М.: Советская энциклопедия, 1966. – С. 549.*

16. *Платонов К.К. Структура и развитие личности [отв. ред. А.Д. Плоточкин]. – М.: Наука, 1993. – 255 с.*

17. *Пуни А.Ц. Некоторые психологические вопросы готовности к соревнованию в спорте / А.Ц. Пуни. – М.: Физкультура и спорт, 1973. – 31 с.*

18. *V-й Всеукраїнський з’їзд екологів з міжнародною участю (Екологія/ Ecology – 2015, 23 – 26 вересня, 2015. Збірник наукових праць. – Вінниця: ТОВ “Нілан-ЛТД”. 2015. – 552 с.*

19. *Реймерс Н.Ф. Экология: Теория, законы, правила, принципы и гипотезы / Н.Ф. Реймерс. – М.: Россия молодая, 1994. – 366 с.*

20. *Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – М.: Педагогика, 1973. – 424 с.*

ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАННЯ СПІЛКУВАННЮ РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ГРЕЦІЇ

21. Рудишин С. Збалансований розвиток системи "суспільство-природа" з позицій коеволюції / С. Рудишин, В. Конопля // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю "IV Всеукраїнські наукові читання пам'яті Сергія Таращук", (м. Миколаїв. 23–24 квітня 2015 р.) / Чорноморський державний педагогічний університет імені Петра Могили / Колектив авторів. – Миколаїв: ФОП Швець В. Д., 2015. – С. 191 – 195.

22. Рудишин С.Д. Біологічна складова професійної підготовки еколога у вищій школі: запитання та відповіді / Рудишин С.Д // Вища школа. – 2011. – №5 – 6. – С. 71 – 81.

23. Рудишин С.Д. Пізнавальні задачі з екології / Сергій Рудишин // Біологія і хімія в школі. – 2008. – № 5 – 6. – С. 57 – 59.

24. Словник української мови [в 11 т] / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980.

25. Совгіра С. Форми та методи підготовки майбутніх учителів до екологічного виховання учнів / Совгіра С., Гончаренко Г. // V-й ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД ЕКОЛОГІВ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ (Екологія/Ecology-2015), 23 – 26 вересня, 2015. Збірник наукових праць. – Вінниця: ТОВ "Нілан-ЛТД", 2015. – С. 253.

Стаття надійшла до редакції 24.01.2016

УДК 371(495):811.161.1

Наталія Турсиду, здобувач Інституту педагогіки
НАПН України, м. Київ

ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАННЯ СПІЛКУВАННЮ РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ГРЕЦІЇ

У статті розкрито специфіку навчання російської мови як іноземної студентів-греків. Окреслено, що ефективне навчання іноземців російської мови передбачає обов'язкове урахування викладачем типових труднощів (інтерпретація значення слова, викликана багатозначністю або омонімією), що виникають у змісті освітнього процесу. Головним компонентом змісту навчання визначено формування, розвиток і вдосконалення мовних дій – мовленнєвих умінь у читанні, аудіюванні, говорінні та письмі.

Ключові слова: російська мова як іноземна, змістовний компонент навчання, лінгвокультурологічний підхід, принципи навчання, методи навчання.

Лит. 6.

Наталья Турсиду, соискатель Института педагогики НАПН Украины, г. Киев

СОДЕРЖАТЕЛЬНЫЙ КОМПОНЕНТ ОБУЧЕНИЯ ОБЩЕНИЮ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ ГРЕЦИИ

В статье раскрыта специфика обучению русского языка как иностранного студентов-греков. Обозначено, что эффективное обучение иностранцев русскому языку предполагает обязательный учет преподавателем типичных сложностей (интерпретация значения слова, вызванные многозначностью или омонимией), возникающих в ходе образовательного процесса. Главным компонентом содержания обучения определено формирование, развитие и совершенствование речевых действий – речевых умений в чтении, аудировании, говорении и письме.

Ключевые слова: русский язык как иностранный, содержательный компонент обучения, лингвокультурологический подход, принципы обучения, методы обучения.

Natalia Tursidu, Applicant at the Pedagogy Institute of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv

THE CONTENT COMPONENT OF COMMUNICATION TRAINING IN RUSSIAN LANGUAGE IN THE EDUCATIONAL SPACE OF GREECE

The article deals with the specifics of teaching Russian as a foreign language for the Greek students. The article indicates that effective teaching of Russian to foreigners requires compulsory registration of teacher's typical difficulties (an interpretation of the meaning of a word, caused by polysemy or homonymy), arising in the course of the educational process. The article determines the formation, development and improvement of speech acts-speech abilities in reading, listening, speaking and writing as the main component of the training content.

Keywords: Russian as a foreign language, a substantial component of training, the linguistic and cultural approach, teaching principles, teaching methods.

Постановка проблеми. У сучасній найбільшою мірою адаптований до впровадження лінгводидактиці набув поширення нестандартних мовних ситуацій: іноземець, який комплексний підхід [3], який навчався окресленим методом, найімовірніше,